

Paul Lehmann: Skandinaviens Anteil an der lateinischen Literatur und Wissenschaft des Mittelalters. 1. Stück. (Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften. Phil.-hist. Abteilung. 1936 Heft 2).

I et Pavebrev fra 1363 hedder det, at der fra Rom til Danmark er 70 Dagsrejser. De nordiske Lande laa i Periferien af den latinske Kulturverden; de kom sent med i Udviklingen og var som Helhed mere modtagende end ydende. Hvad de gav til det fælles Bo, har været ret upaaagtet uden for Skandinavien og er i Grunden ikke litterærhistorisk ført ind i europæisk Sammenhæng. Dette Forhold har Professor Paul Lehmann villet bøde paa. I Fjor forelagde han i Videnskabernes Selskab i München 1ste Stykke af en Redegørelse for de nordiske Landes Andel i Middelalderens latinske Litteratur og lærde Studier, omfattende Danmark, Sverige og Finland. Paa 76 smaa Octavsider giver han et Overskue saavel over Materialet som over Udgaver og de specielle og meget spredte Undersøgelser, der i den sidste Menneskealder er kommet fra svenske og danske Forskeres Haand. Prof. Lehmanns Litteraturkundskab er imponerende. Alene som bibliografisk Vejledning, alene ved de mange og præcise Henvisninger, der her er samlede, er hans Arbejde af stor Værdi. Men han nøjes ikke med at samle og meddele, hvad andre har fremdraget. Under aarelange, utrættelige Studier i Europas Biblioteker, store og smaa, har han sanket en omfattende Viden sammen, som ogsaa kommer nordisk Lærdomshistorie til Gode. Det gælder ikke mindst Faglitteraturen fra det 13. Aarhundredes Slutning. Han kan til de to af Dom Germain Morin og Axel Nelson fundne Manuscripter af Rotulus pugillaris af Dominikanerprovincialen Augustinus de Dacia føje et tredje, som han har opdaget i Stadtbiblioteket i Lübeck; ogsaa Rækken af Boetius de Dacia Manuscripter og Martinus de Dacia Manuscripter forøger han; og med Hensyn til Matematikeren, Roskildekanniken Petrus de Dacia giver han nye Data, læst ud af et Brev fra Dominikaneren Herman af Minden, som efter hans Mening er skrevet til Roskildekanniken Petrus de Dacia, ikke til Ordensbroderen Petrus de Dacia, Forfatteren til Christina af Stommelens Levned¹.

Smaa Fund, spredte Data vil man maaske sige, og dog er det kun paa den Vis, man kan bygge et Stykke Danmarkshistorie op, som hidtil har været forsømt, Beretningen om de Folk ved vore Domkirker og i vore Klostre, som i Slutningen af det 13.

¹ En Formodning i samme Retning er fremsat i Dansk historisk Tidsskrift 8. R. V (1914—15) S. 346 fn.

Aarhundrede, ført ind i Arbejdet i Paris¹ eller sat i Gang af den Bevægelse, der udgik fra Dominikanerordenen, ivrigt dyrkede Fagstudier eller skrev Bibelkommentarer, dogmatiske Lærebøger, Prædikensamlinger — Erik Menveds Kansler Martinus de Dacia², hvis Skrift: »De modis significandi« findes i op mod en Snes Biblioteker rundt om i Europa, Matematikeren Petrus de Dacia, hvis Smaaarbejder har en videre Udbredelse, Magister Johannes de Dacia, Forfatter til en kortfattet Introduction til Filosofien og en »Summa grammaticalis« (tidsfæstet 1280)³, Simon Dacus, der ikke kan identificeres i hjemlige Kilder, Dominikanerprovincialerne Augustinus⁴ og Olavus⁵ og af samme Orden Tullius, Lektor i Lund⁶ og Mathias fra Ribe, endelig Magister Petrus de Dacia og Magister Nicolaus de Dacia, som vi møder i forskellige Manuscripter, der rummer Samlinger af Prædikener, holdt af yndede Prædikanter i Paris i det 13. Aarhundredes 2. Halvdel⁷.

Ogsaa fra Middelalderens senere Aarhundreder fremdrager Professor Lehmann adskillige Stykker af Interesse bl. a. flere Manuscripter af Knud Mikkelsens Arbejder og en Del Stof vedrørende Bjørn af Lødøse, der i lange Tider var Lærer ved Universitetet i Wien⁸. Over alt viser han, hvor der er Opgaver at tage

¹ Der er paafaldende mange Magistre i vore Domkapitler i den Periode.

² »Dacia« betyder enten den Danmarks Rige, Ærkestiftet Lund eller Ordensprovinzen Dacia omfattende de nordiske Lande. Nævnes en Graabroder eller Sortebroder »de Dacia«, er det ikke givet, hvor i Skandinavien han har hjemme, — Brødrene hører ikke Hjemstavnen til, men Ordenen, de flyttes ideligt fra Hus til Hus; men nævnes en Mand, der ikke har Tilknytning til Ordnerne, »de Dacia«, er han dansk. Talrige Exempler fra Pavebreve, Pariseruniversitetets Akter, Matrikler etc. viser, hvor fast Sprogbrugen ligger, — her kun et Par Stykker: »Tucco, dictus Parvus de Dacia, laicus Slesvicensis diocesis« (A. Krarup: Bullarium Danicum n. 529), »Magnus de Dacia, clericus Burgalensis diocesis« (ibid. n. 598), »Mag. Jacobus Dacus dr. decr. can. Lundensis« (ibid. n. 827, jfr. Chatelain et Denifle: Chartularium univ. Parisiensis II. 1. S. 35). Den Vagthed i Betydningen, som Lehmann taler om S. 42, har ikke Støtte i Overleveringen.

³ Professor M. Grabmann i Wien har fundet meget af denne Faglitteratur frem og gjort opmærksom paa den Plads, de sproglogiske Arbejder indtager. — Dansk biografisk Leksikon XII (1937) S. 11.

⁴ Ibid. I (1933) S. 12—13.

⁵ J. Langebek: *Scriptores rerum Danicarum* IV S. 508—509. Ellen Jørgensen: *Annales Danici* S. 194.

⁶ C. Weeke: *Lunde Domkapitels Gavebøger* S. 296.

⁷ *Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen* XX (1933) S. 193—196.

⁸ Derimod stammer Codex 274 i Münster, »Postilla super epistolam Jacobi«, næppe fra en dansk Forfatter, som Lehmann formoder. Den Passus, han anfører: »Re vera tales mendaces veritatem inpugnantes secundum leges Kanuti regis Dacie aliquando horribiliter fuerunt puniti. Lex enim illius regis fuit, ut convictus de mendacio lingua privaretur. Racio: quia, quo in quis peccat, in hoc digne punitur.« har ikke Beviskraft. Ingen

fat i og tilskynder til Undersøgelser, ligesom han for en Snes Aar siden kaldte til Arbejde i det vidtspændende Foredrag: »Aufgaben und Anregungen der lateinischen Philologie des Mittelalters«¹. Mod Slutningen kommer han ind paa den svenske Oversættelseslitteratur og de Problemer, den frembyder, mens han kun strejfer den danske, som han øjensynligt ikke kender ret meget til, — forklarligt nok, eftersom Udgivervirksomheden hos os har været spredt, og Undersøgelser og Studier maa søges paa mange Hold. Sverige har Fornskriftsällskapet og Robert Geetes gode Vejledning: Fornsvensk Bibliografi. Men naar Professor Lehmanns Litteraturkundskab svigter over for de Forsøg, der i Middelalderen blev gjort paa at overføre latinske Skrifter til dansk Maal, ligger i denne Svigten en indirekte Tilskyndelse til at skaffe Overblik over, hvad der er udrettet, og til at tage Opgaver op paa et Omraade, hvor der er meget at gøre for vore nordiske og latinske Filologer og Historikere i Forening.

Ellen Jørgensen.

Aus den Tagebüchern Friedrich Münters. Wander- und Lehrjahre eines dänischen Gelehrten. Herausgegeben von Øjvind Andreasen. (Frederik Münter, et Mindeskrift, II—IV). Kbh. 1937.

Biskop Fr. Münter indtager en saa ejendommelig Plads i vort Kulturlivs Historie, at det maatte kaldes særdeles vel begrundet, da man for en Aarrække siden tog den Opgave op gennem en Biografi og en Offentliggørelse af hans Dagbøger og Brevveksling at belyse hans kirkehistoriske Stilling, mangesidige videnskabelige Gerning og talrige litterære Forbindelser ud over Europa. Som første Led i dette stort anlagte Værk udkom 1925 en Biografi af Münter ved Alexander Rasmussen (udførlig omtalt her i Tidsskriftet 9. R., V, 162—70), men siden gik Arbejdet af forskellige Grunde i Staa, og først i de seneste Aar har man igen søgt at knytte de bristede Traade. En ny Redaktionskomité (Dr. phil., Fru Ada Adler, cand. mag. Øjvind Andreasen, Bibliotekar

dansk Lov kendes som Kong Knuds Lov; snarere sigtes til de engelske Love, der bærer Kong Knuds Navn, thi II Cnut 16 (F. Liebermann: Die Gesetze der Angelsachsen I 320—321) har en Bestemmelse om, at den falske Anklager, Logneren, skal miste sin Tunge. Iøvrigt vil jeg mene, at det citerede Stykke hører til Prædikensamlingernes »Exempla«, opbygget Stof, der vandrer fra Land til Land uden stærk Tilknytning til reelle Forhold.

¹ Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften. Phil.-hist. Abt. 1918.